

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ผลักดันให้ทุกประเทศมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการคิดที่สร้างสรรค์ และพัฒนายุทธศาสตร์หลักของประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจสามารถเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยการกำหนดยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์โลกที่ชัดเจนในเวทีระดับโลก และองค์การต้องปรับเปลี่ยนการพัฒนาตนเอง ไปสู่การเป็นองค์การที่ขับเคลื่อนด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการเปลี่ยนยุทธศาสตร์ และวัฒนธรรมการทำงานจากบริบทของสังคมภายในประเทศเป็นบริบทของสังคมโลกจึงจะสามารถก้าวขึ้นจากการเป็นเพียงองค์การผู้ส่งออกไปสู่องค์การข้ามชาติ (พิเชษฐ วรงค์กรีฑิตขจร, 2553, หน้า 34) การที่จะทำให้ประเทศก้าวหน้ารวดเร็ว และดีมาน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ แต่ในบรรดาปัจจัยสำคัญเหล่านั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ซึ่งคนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ถึงกับมีคำกล่าวที่ว่า ถ้าชุมชนใดหรือประเทศใดไม่สามารถพัฒนาคนได้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาอย่างอื่นได้มากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง และเป็นที่ยอมรับกันว่า เครื่องมือที่สำคัญที่จะใช้พัฒนา “คน” ให้มีคุณค่าต่อมิติการพัฒนาในด้านต่างๆ นั้นคือ “การศึกษา” (วิโรจน์ สารรัตน์, 2553, หน้า 342)

การศึกษาควรเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้ดำรงอยู่ในภาวะสังคมโลกที่แข่งขันอย่างรุนแรงเช่นในปัจจุบัน เราจึงควรเปลี่ยนกระแสการศึกษาใหม่ให้ไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติก่อให้เกิดรูปธรรมในการศึกษา ก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นในวงการศึกษาแล้วให้ผลผลิตนั้นเป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์ (ไพฑูรย์ ลินลาร์ตน์, 2553, หน้า 4) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบ

การศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย ได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560, หน้า 13 - 14)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ ตั้งแต่ปฐมวัย สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถสื่อสาร คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ทำงานเป็นกลุ่มได้ มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมค่านิยม จิตสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย ก้าวทันโลก 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ให้เป็นผู้เอื้ออำนวย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง 3) มีสภาวิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีคุณภาพที่ดี โดยการพัฒนาระบบผลิตครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและการใช้คุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบและแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้ มีการนำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2552, หน้า 2)

การบริหารเป็นการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยอาศัยความร่วมมือกับบุคคลอื่นๆ ในองค์กร โดยผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจ จัดสรรทรัพยากร และคอยควบคุมการจัดกิจกรรมต่างๆ (พิบูล ทีปะपाल, 2550, หน้า 11) และการบริหารนั้นต้องมีปัจจัยทางการบริหารเป็นสิ่งที่ทำให้การดำเนินการขององค์กรประสบความสำเร็จโดยต้องมีการวางแผน การจัดการ การนำ และการควบคุม (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2555, หน้า 10) โดยผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยต้องมี

ภาวะผู้นำ มีโครงสร้างองค์การที่ชัดเจนแน่นอน มีวัฒนธรรมองค์การอย่างเดียวกัน องค์การต้องมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ใช้ในการบริหารและมีการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานตนเองและหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนประชาธิปไตยในโรงเรียน (ยุทศศักดิ์ ไชยสีหา, 2556, หน้า 12)

ประชาธิปไตยเป็นแนวคิดการบริหารดูแลประเทศที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ในสังคมโลก ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารดูแลประเทศได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามแนวคิดประชาธิปไตยจะเป็นจริงได้ ประชาชนต้องมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย เคารพในสิทธิเสรีภาพ ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น นำเหตุผลมาใช้ในการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง เห็นความสำคัญ ของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับบ้านเมือง ทั้งนี้เครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนา ประชาธิปไตย คือการศึกษาเรียนรู้ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีทัศนคติ ค่านิยม พฤติกรรมหรือวิถีชีวิตประชาธิปไตย พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการบริหารดูแลประเทศ และพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืนผาสุก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, คำนำ) และอย่างไรก็ตามการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยยังไม่บรรลุตามเจตนารมณ์เนื่องประชาชน ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจอย่างชัดเจนในสภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองของประเทศ และขาดความรู้ เข้าใจในเนื้อหาแก่นแท้ ประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม จึงทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นไปอย่างล่าช้า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, บทนำ) ซึ่งรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วย 3 ประการ คือ 1) รัฐบาลของประชาชน คือประชาชนทุกคนมีสิทธิเป็นเจ้าของรัฐบาล ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ถ้ารัฐบาลไม่สามารถบริหารให้เกิดประโยชน์ ต่อประชาชนได้ 2) โดยประชาชน หมายความว่า ประชาชนในประเทศทุกๆ คนมีสิทธิ ที่จะรับสมัครการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศอย่างเท่าเทียมกัน โดยกำหนด หลักเกณฑ์ในเรื่องคุณวุฒิ และวัยวุฒิ ตามความเหมาะสม และไม่เกินความสามารถ ที่ประชาชนจะแสวงหาหรือทำให้สำเร็จได้ 3) เพื่อประชาชน หมายความว่า ผู้สมัครรับ เลือกตั้งที่ได้รับเสียงสนับสนุนเสียงข้างมากเข้ามาทำหน้าที่เป็นรัฐบาลบริหารประเทศ จะต้องมิใช่บยาย วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทั่วทั้งประเทศ อย่างเสมอภาค (พิเชษฐ์ วังศ์เกรียงติขจร, 2553, หน้า 164 – 165)

นอกจากนี้การบริหารสถานศึกษาแบบประชาธิปไตยเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนโดยให้บุคลากรกำหนดเป้าหมายและวางโครงการร่วมกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการและแก้ปัญหาต่างๆ โดยการปรึกษาหารือ ส่งเสริมให้บุคลากรหรือคณะทำงานฝ่ายต่างๆ ให้นำเอาหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินงาน รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกคนและชี้แจงให้ทราบความเคลื่อนไหวของหน่วยงานเพื่อการประสานงานที่ดี ให้บุคลากรได้ทำงานด้วยความร่วมมือช่วยเหลือกัน และให้ทุกคนมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะส่งผลดีให้ผู้ร่วมงานแต่ละคนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถของตนเอง ได้มากขึ้น ช่วยลดความขัดแย้ง เพราะทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้เกิดความภูมิใจในตนเองมากขึ้น และช่วยให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์มากขึ้น (ธีระ รุญเจริญ, 2553, หน้า 217 - 219)

การเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ในระยะปัจจุบันเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ทางการบริหาร จากการมุ่งคำนึงถึงแต่การบรรลุเป้าหมาย อันเป็นการบริหารที่มุ่งความมีประสิทธิผลของปัจจัยป้อนออกเป็นหลัก ได้เปลี่ยนเป็นการบริหารที่มุ่งความมีประสิทธิผลขององค์การทั้งระบบ ทั้งปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการ ปัจจัยป้อนออก การเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยหลักการแนวคิด และทฤษฎีเป็นแนวทาง ต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย ต้องอาศัยทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ต้องอาศัยความมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการสอน ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำทั้งของผู้บริหารและของคณะครู ต้องอาศัยบรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2553, หน้า 234 - 235) และโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลและมีความเข้มแข็งมีการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมในโรงเรียนเชิงบวกและมีความปลอดภัย มีการสร้างความคาดหวังสูงและมีความเหมาะสม มีกระบวนการสอนที่มีประสิทธิผล ส่งเสริมผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมและให้เกิดผล มีการพัฒนาบุคลากรทุกตำแหน่ง (Calman, 2010 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2548, หน้า 330)

การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนรู้จักหน้าที่พลเมือง

วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม พัฒนาการจัดการเรียนการสอนประชาธิปไตย การเลือกตั้งในสังคมไทย การดำเนินชีวิตในแบบวิถีประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งครูผู้สอน เป็นผู้มีส่วนบทบาทในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมดังกล่าวและผู้บริหารมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 3) และการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและ สนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน จะประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการ บริหาร โดยผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ มีโครงสร้างองค์การที่ชัดเจนแน่นอน มีวัฒนธรรม องค์การอย่างเดียวกัน องค์การต้องมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน ใช้ในการบริหารและมีการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานตนเองและหน่วยงานอื่นๆ (ยุทศศักดิ์ ไชยสีหา (2556, หน้า 12) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรเชษฐ์ เปาวัลย์ (2549, บทคัดย่อ) โดยการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมืองเชียงใหม่ ด้านการจัดการองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยและ ด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลางถึงมาก ส่วนด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ด้านการจั ดบรรยากาศ และด้านสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพื่อให้ นักเรียนนำไปเป็นใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จึงได้มีการจัดการเรียน การสอน และส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนขึ้นในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาและครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานการ จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมและ สนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาและใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการ กำหนดนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาการวิจัยไว้ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหารในการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอยู่ในระดับใด
3. ปัจจัยทางการบริหารในการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. ประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
5. ปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร
6. ปัจจัยทางการบริหารด้านใดบ้าง ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน
7. แนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางการบริหารการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
6. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
7. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหารการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยทางการบริหารการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกัน
4. ประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกัน
5. ปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กัน
6. มีปัจจัยทางการบริหารอย่างน้อย 1 ตัว ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

ความสำคัญของการวิจัย

ได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานการจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียนต่อไป และเพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางต่อการส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 20

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผู้วิจัยได้ กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ปัจจัยทางการบริหาร ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการและนักการศึกษา จำนวน 10 คน ดังนี้ 1) วิโรจน์ สารรัตน์ (2548, หน้า 2) จันทราณี สงวนงาม (2551, หน้า 3) ยงยุทธ์ ชัยลีหา (2556, หน้า 4) ฉัตรเอก หล้าล้ำ (2549, หน้า 5) รัตนา คำทองเสน (2559, หน้า 6) Stuart – Kotze and Foskin (1983, p. 7) Marquard & Reynolds (1994, p. 8) Kaiser (2000, p. 9) Hoy & Miskel (2001, p. 10) Razik & Swanson (2001) ได้จำนวน 4 ปัจจัย ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) การจัดองค์การ 3) วัฒนธรรมองค์การ 4) เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 ประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำนวน 5 ด้าน ตามคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย สำหรับครูผู้สอน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ประกอบด้วย 1) พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย 2) การเมืองกับชีวิต 3) การเลือกตั้งกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง 4) รัฐธรรมนูญ 5) สิทธิมนุษยชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,900 คน โดยแยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 63 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,837 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 340 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และสุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนอย่างง่ายตามสัดส่วนของโรงเรียน ในแต่ละขนาด ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครูผู้สอนจำนวน 285 คน จำแนกตามรายละเอียด ดังนี้

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพการดำรงตำแหน่ง

3.1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.1.2 ครูผู้สอน

3.1.2 วุฒิการศึกษา

3.1.2.1 ปริญญาตรี

3.1.2.2 ปริญญาโท/ปริญญาเอก

3.1.3. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

3.1.3.1 น้อยกว่า 5 ปี

3.1.3.2 5 - 10 ปี

3.1.3.3 มากกว่า 10 ปี

3.1.4 ขนาดของโรงเรียน

3.1.4.1 ขนาดเล็ก

3.1.4.2 ขนาดกลาง

3.1.4.3 ขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 ปัจจัยทางการบริหาร จำนวน 4 ปัจจัย ประกอบด้วย

3.2.1.1 ภาวะผู้นำ

3.2.1.2 วัฒนธรรมองค์การ

3.2.1.3 การจัดองค์การ

3.2.1.4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

3.2.2 ประสิทธิภาพการส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตย

ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำนวน 5 ด้าน
ประกอบด้วย

3.2.2.1 พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

3.2.2.2 การเมืองกับชีวิต

3.2.2.3 การเลือกตั้งกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการ

เลือกตั้ง

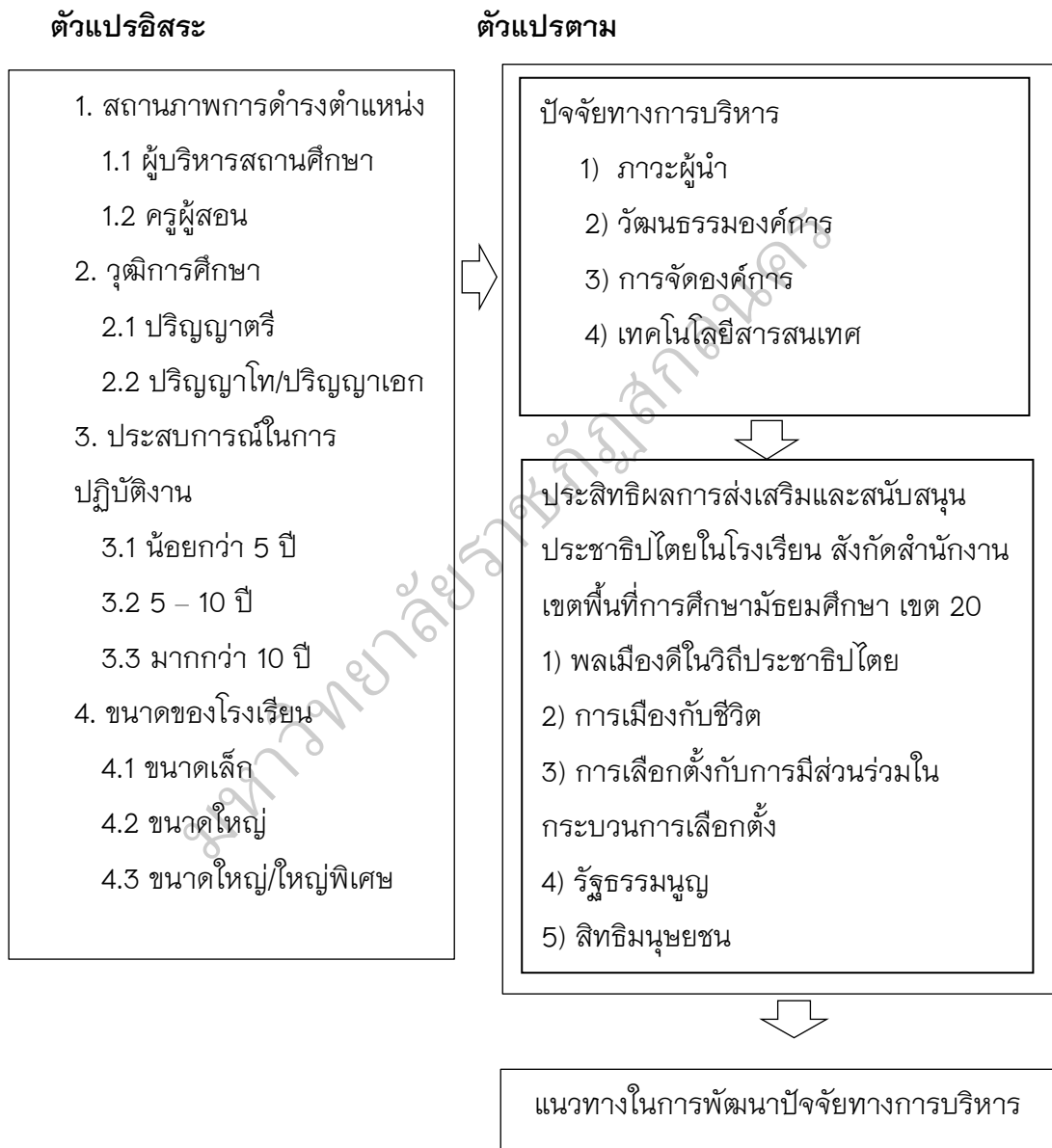
3.2.2.4 รัฐธรรมนูญ

3.2.2.5 สิทธิมนุษยชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามแนวคิดของ 1) วิโรจน์ สารรัตน์ (2548, หน้า 2) จันทราณี สงวนนาม (2551, หน้า 3) ยงยุทธ ชัยลีหา (2556, หน้า 4) ฉัตรเอก หล้าล้ำ (2549, หน้า 5) รัตนา คำทองเสน (2559, หน้า 6) Stuart Kotze and Foskin (1983, p. 7) Marquard & Reynolds (1994, p. 8) Kaiser (2000, p. 9) Hoy &

Miskel (2001, p. 10) Razik & Swanson (2001) และประสิทธิผลการส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย สำหรับครูผู้สอน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 35 - 59) ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหาร หมายถึง สิ่งที่ทำให้การดำเนินการขององค์การ ประสบความสำเร็จโดยต้องมีภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ การจัดองค์การ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำ หมายถึง เป็นกระบวนการที่บุคคลมีอิทธิพลต่อกลุ่ม สมาชิก สามารถโน้มน้าวให้ทุกคนในกลุ่มทำงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ตามเป้าหมาย ที่กลุ่มหรือองค์การกำหนดไว้โดยใช้ศิลปะหรือความสามารถของบุคคล

1.2 วัฒนธรรมองค์การ หมายถึง ฐานคติพื้นฐานที่มีแบบแผนซึ่งถูก ประดิษฐ์ค้นพบจากการเรียนรู้โดยกลุ่ม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการปรับตัว และถูกถ่ายทอดไปยังสมาชิกในองค์การ ประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐาน

1.3 การจัดองค์การ หมายถึง การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและ การมอบหมายอำนาจหน้าที่ มีการจัดกลุ่มงานเป็นหน่วยงานต่างๆ การจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งการจัดระบบการทำงานที่ช่วยให้คนทำงานร่วมกันอย่างประสบความสำเร็จ

1.4 เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการ สารสนเทศ โดยการจัดเก็บ การประมวลผล การค้นคืน และการรับและส่งสารสนเทศ จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง

2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจกรรมการส่งเสริมและสนับสนุน ประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง ผลสำเร็จในการดำเนินงานการส่งเสริมและสนับสนุน ประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย หมายถึง การเป็นพลเมืองที่มี คุณลักษณะที่สำคัญคือเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการ ทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมายดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคม และ ประเทศชาติ ให้เป็น ประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ตามหลักประชาธิปไตย

2.2 การเมืองกับชีวิต หมายถึง เรื่องราวที่เกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์ กันมาก มีผลต่อคุณภาพชีวิตทุกคนต้องคิดอยู่เสมอโดยเฉพาะภาวซึ่งทุกคนต้องเสียภาษี

ทั้งทางตรงและทางอ้อมทุกๆ วันตั้งแต่เกิดจนตาย และต้องมีความเสมอภาค เช่น ความเสมอภาคต่อกฎหมาย เสมอภาคทางการเมือง เสมอภาคทางเศรษฐกิจ เสมอภาคทางสังคม เสมอภาคในโอกาส

2.3 การเลือกตั้งกับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการได้มาซึ่งผู้แทนหรือผู้บริหารบ้านเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยในระดับประเทศในตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือในระดับท้องถิ่นโดยใช้หลักการและระบบการเลือกตั้ง

2.4 รัฐธรรมนูญ หมายถึง ระบอบที่ใช้บริหารประเทศโดยถือว่าประชาชนเป็นใหญ่ คุ่มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพื่อให้เกิดความผาสุกร่วมกัน โดยยึดความสำคัญของรัฐธรรมนูญ จะก่อให้เกิดผลทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยทางการเมือง เศรษฐกิจดำเนินการไปถูกต้องดีขึ้น และสร้างระบบของสังคมให้เป็นธรรม ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน

2.5 สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิในความเป็นมนุษย์ มีศักดิ์ศรี มีคุณค่าเท่าเทียมกัน เป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ใครจะละเมิดไม่ได้ ไม่สามารถถ่วงโอนให้แก่กันได้ โดยเฉพาะสิทธิในการมีชีวิตและมีความมั่นคงในการมีชีวิต การปฏิบัติต่อกันในสังคมจึงต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

3. สถานภาพการดำรงตำแหน่ง หมายถึง การดำรงตำแหน่งของข้าราชการ ตามที่ได้รับบรรจุแต่งตั้ง หรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทนอย่างเป็นทางการ ซึ่งกำหนดเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ปีการศึกษา 2560

4. วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับสูงสุด ได้แก่

4.1 ปริญญาตรี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี

4.2 ปริญญาโท/ปริญญาเอก หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท/ปริญญาเอก

5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการทำงานของบุคคลนั้นๆ ตั้งแต่บรรจุแต่งตั้ง

5.1 ประสบการณ์ น้อยกว่า 5 ปี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนปฏิบัติงานในตำแหน่ง ตั้งแต่บรรจุแต่งตั้ง - 4 ปี 11 เดือน

5.2 ประสบการณ์ 5 - 10 ปี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนปฏิบัติงานในตำแหน่ง ตั้งแต่ 5 - 10 ปี

5.3 ประสบการณ์มากกว่า 10 ปี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนปฏิบัติงานในตำแหน่งมากกว่า 10 ปี

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง สภาพทางกายภาพโรงเรียนที่กำหนดตามจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน โดยจำแนกเป็น 3 ขนาด ดังนี้

6.1 ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ ม.1 - 6 ที่มีนักเรียน 1 - 500 คน

6.2 ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ ม.1 - 6 ที่มีนักเรียน 501 - 1,500 คน

6.3 ขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ ม.1 - 6 ที่มีนักเรียน 1,500 คนขึ้นไป

7. แนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริม และสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง วิธีการดำเนินงานเพื่อยกระดับปรับปรุงพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากปัจจัยทางการบริหารที่มีอำนาจผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในโรงเรียน มาสร้างเป็นแนวทางการพัฒนาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน เพื่อหาแนวทางพัฒนาปัจจัยการบริหารที่เหมาะสม